

Mogućnosti održivog razvoja turizma u mjestu Bibinje kod Zadra

---

Fuzul, Marina

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:087740>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-20**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za sociologiju

Preddiplomski sveučilišni studij sociologije (dvopredmetni)

Marina Fuzul

Mogućnosti održivog razvoja turizma u mjestu Bibinje kod Zadra

Završni rad

Studentica: Marina Fuzul

Mentorica: mr. sc. Nensi Segarić

Zadar, 2016.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Marina Fuzul**, ovime izjavljujem da je moj rad pod naslovom **Mogućnosti održivog razvoja turizma u mjestu Bibinje kod Zadra** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Ciljevi i svrha	4
3. Teorijska koncepcija rada	4
4. Istraživačka pitanja	6
5. Metodologija	6
6. Rezultati istraživanja i rasprava	8
6.1. <i>Turizam u Bibinju</i>	8
6.2. <i>Utjecaj turizma na kvalitetu života u Bibinju</i>	12
6.3. <i>Utjecaj turizma na okoliš</i>	14
6.4. <i>Zadovoljstvo životom</i>	17
6.5. <i>Turizam nekoć i danas</i>	18
7. Zaključak	19
8. Prilozi	20
8.1. <i>Suglasnost za sudjelovanje u istraživanju</i>	20
8.2. <i>Protokol</i>	21
9. Literatura	23

Mogućnosti održivog razvoja turizma u mjestu Bibinje kod Zadra

Sažetak

U ovom radu izlažu se rezultati istraživanja provedenog u mjestu Bibinje kraj Zadra dobiveni na temelju ispitivanja mještana Bibinja o razvoju turizma i njegovu utjecaju na ekološku situaciju u mjestu. Na temelju rezultata pokušat će se utvrditi mogućnosti kao i prepreke za razvoj održivog turizma u Bibinju, budući da je razvoj turizma temeljen na načelima održivosti jedini način očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti okoliša kao temeljnih turističkih resursa. Istraživanje je provedeno na namjernom uzorku od 6 osoba, a korištena je metoda polustrukturiranog intervjua.

Ključne riječi: održivi razvoj, turizam, okoliš, Bibinje

Possibilities for Sustainable Development of Tourism in Bibinje near Zadar

Abstract

The purpose of this paper is to present the results of the research conducted in Bibinje near Zadar. The goal of the research is to examine townsmen's attitudes towards the development of tourism and its effects on environment in Bibinje. Based on the results we will try to determine the possibilities so as the obstacles for the sustainable development of tourism in Bibinje, as the development of tourism based on principles of sustainability is the only way of preserving natural and cultural values of environment – the core resources of tourism. The research is conducted on the purposive sample of 6 people with the method of semi-structured interview.

Key words: sustainable development, tourism, environment, Bibinje

1. Uvod

Predmet ovog rada turistički je razvoj mjesta Bibinje kao jedne od važnih gospodarskih djelatnosti u tom mjestu. Rad se temelji na viđenjima lokalnog stanovništva kada je riječ o razvoju turizma kroz prošlost pa sve do danas te posljedicama koje razvoj turizma ima za prirodni i kulturni okoliš toga mjesta. Također, važno je obratiti pozornost na ekološku situaciju te je li mogući daljnji razvoj turizma u skladu s održivim razvojem.

Na samom početku ovog rada, potrebno je osvrnuti se na ključne pojmove koji će se koristiti te ih pojasniti. *Sociologija turizma* ovdje definira turizam i okoliš i njihov međusobni odnos. Također, zanimaju je faktori koji utječu na donošenje odluke potencijalnog turizma za odlazak na neko putovanje ili odmor izvan mjesta u kojem boravi, živi. Najčešći čimbenici koji se spominju jesu: obiteljski i osobni, ekonomsko-politički faktori, faktori atraktivnosti ponude, faktori sigurnosti i faktori turističke propagande te ostale informativne djelatnosti (Jadrešić i dr., 1985). Sociologiju turizma zanimaju kako pozitivne strane turizma tako i one negativne. Turističke ponude često su objekti promatranja ekonomskih znanosti. No, uz to, potrebno je promatrati prirodne i atraktivne faktore. Korištenje turističkih ponuda često dovodi do degradiranja prirode. Stoga sociologija u suradnji s ekologijom, geografijom i ekonomskim znanostima treba tražiti i pružati optimalne odgovore kada je riječ o zaštiti prirode u razvijanju turizma (Jadrešić i dr., 1985). *Turizam* je skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravljenja ljudi na nekom mjestu. Obuhvaća odmor, putovanje i rekreaciju. Drugim riječima to je aktivnost koja ljudima omogućava putovanje i privremeni boravak na mjestu koje se nalazi daleko od njihova mjesta stanovanja. Na turizam se gleda kao na ekonomsku aktivnost, no sadrži elemente koji ga razlikuju od uobičajenih načina kupnje robe i usluga. Razlika je u tome što se tu riječ o drugačijoj vrsti potrošnje. Naime riječ o divljenju i proučavanju nečeg novog te doživljavanju mjesta u kojem se osoba nalazi (Haralambos, Holborn, 2002). Turizam je, kao ekonomska i društvena pojava, izložen stalnim promjenama. Turističko se tržište neprestano mijenja. Od domaćeg, obiteljskog, turizma došlo je do današnjeg masovnog turizma. Posjet velikog broja ljudi raznim turističkim destinacijama donosi pozitivne ekonomske rezultate, ali s druge strane dolazi do raznih ekoloških, društvenih i kulturnih posljedica, koje su postale sve veći problem, što dovodi do preispitivanja suvremenog turizma (Čerović, 2009). Turizam je posljednjih desetljeća pokazao svoju jačinu te sve više napredovao i postao jedna od važnijih gospodarskih grana u Hrvatskoj, zbog čega je preuzeo odgovornost za očuvanje i održavanje ravnoteže između razvoja turizma i ekonomskog, prirodnog, socijalnog i kulturnog okruženja. Upravo zbog toga

stavlja ga se u odnos s *održivim razvojem*. „Pod tim se podrazumeva povećanje kvaliteta života, ekonomskog prosperiteta i subjektivnog osećanja blagostanja, koje može biti ostvareno manjim korišćenjem neobnovljivih resursa i manjim pritiscima na životnu sredinu i ljudska bića“ (Čerović, 2009: 58). Od turističke djelatnosti očekuje se da uspostavlja ravnotežu između održivog razvoja, koji za cilj ima očuvanje svih bitnih vrijednosti okruženja, turističkog proizvoda te postizanja ravnoteže u kojoj zadovoljavanje sadašnjih potreba turista neće ugroziti zadovoljavanje potreba u budućnosti (Čerović, 2009). Rezultat toga pojava težnje za *održivim turizmom*, čiji proizvodi djeluju u skladu s lokalitetom i životnim okruženjem društvene zajednice, kako bi oni postali njezini stalni korisnici, a ne žrtve zbog razvoja turističke djelatnosti (Čerović, 2009).

U Hrvatskoj do razvoja turističke djelatnosti dolazi u drugoj polovici 19. stoljeća. Turisti su tada počeli posjećivati razna područja i krajeve u Hrvatskoj, među kojima se posebno isticalo Primorje. S vremenom dolazi do napretka turizma koji postaje jedan od važnih čimbenika u razvoju manjih mjesta. Cilj je bio razviti tu djelatnost, pa se počinju izgrađivati razna kupališta, hoteli, dolazi do uređenja gradova i manjih mjesta, što postaje vrlo važno. No iako je izgledalo da napredak ide sve bolje, razvoj turizma doživljava zastoj tijekom Prvog svjetskog rata. Nakon toga dolazi do ponovnog rasta sve do Drugog svjetskog rata. Zbog političkih prilika u Jugoslaviji do razvoja inozemnog turizma dolazi 1960-ih godina. Do 1990. godine turizam postaje sve značajnija privredna djelatnost (Šeparović, 2005).

Bibinje je obalno mjesto koje se smješteno na jugoistoku Hrvatske, svega nekoliko kilometara od Zadra. S obzirom na veličinu i broj stanovnika¹, Bibinje je jedno od najvećih mjesta u Zadarskoj županiji. Nalazi se između Jadranske magistrale i Jadranskog mora te obuhvaća oko četiri kilometra obale s raznim plažama i šetalištima. Bibinje se prvi puta spominje 1214. godine. Ime je dobilo po rimskom patriciju Vibiju, koji je imao posjed na današnjem teritoriju Bibinja. To mjesto imalo je burnu povijest. Jedan od događaja koji se može istaknuti je napad Turaka sredinom 15.og stoljeća. U toj borbi istaknuo se svećenik Stipan Sorić, koji je bio narodni junak jer je oslobodio ne samo Bibinje- već i područja širom zadarske regije, Dalmacije i Like. Stanovnici toga mjesta oduvijek su se bavili stočarstvom, zemljoradnjom, ribarstvom, a od polovice 20. stoljeća pojavljuje se i turizam. To je omogućila ugodna mediteranska klima, razvedenost obale i ostale prirodne ljepote. Također, ovo mjesto

1 Prema popisu stanovnika iz 2011. godine, ukupan broj stanovnika u Bibinjama je iznosio 3,985. (http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/SI-1441.pdf)

obogaćeno je i kulturnim spomenicima². Razvoj turizma kroz povijest odvijao se u nekoliko faza: od 1959. godine do izgradnje Marine Dalmacije; od izgradnje Marine Dalmacije do početka Domovinskog rata i nakon Domovinskog rata do danas. Prvi gosti koji su obilježili početak turizma bili su izviđači iz Kostajnice, a nešto kasnije dolaze i gosti iz Makedonije. Bili su smješteni u šatorima i sami su se hranili. To se vezuje uz 1950. godinu. S vremenom dolazi do sve većeg razvoja turizma te se 7. travnja 1959. godine osniva Turističko društvo *Galeb*. Bibinje³. Stanovništvo uviđa da od turizma može dobiti financijska sredstva, ali i da vlastite poljoprivredne proizvode može ponuditi gostima. Prvi podaci koji postoje o broju dolazaka i noćenja gostiju jesu iz 1976. godine, kada je zabilježeno 1 551 dolazak i 17 512 noćenja. Narednih 15-ak godina ova je brojka varirala, ali ne pretjerano. Tako je bilo sve do 1990. godine kada dolasci padaju odnosno iznose 626 (4 879 noćenja). Tijekom Domovinskog rata razvoj se turizma zaustavio. Nakon rata broj noćenja raste, te se stanovnici sve više okreću turizmu i izgradnji apartmana. Prema podacima Turističke zajednice Općine Bibinje 2011. godine zabilježena su 38 958 dolazaka (280 000 noćenja), dok je 2014. godine zabilježeno 45 530 dolazaka (334 035 noćenja). Prema podacima Zadarske županije iz 2012. godine, uz grad Zadar, općina Bibinje imala je najveći broj noćenja po broju stanovnika.⁴ Bibinje danas pruža smještaj u više od 1 000 registriranih soba i apartmana s 4 000 kreveta. Također, ističe se i ponuda kampova. Uz Bibinje nalazi se i najveća marina na Jadranu (D-Marin) koja nudi 1 200 suhih vezova te 500 vezova u moru. U obalnom dijelu ovog mjesta nalazi se šetnica Taline koja se prostire do trga Sri sela. „Šetnica uz more je ono što daje poseban šarm novoj vizuri Bibinja“ (Šimunić, 2010: 35). Tu se nalaze razni restorani, konobe i kafići. Bibinje ljeti upotpunjuju i razne tradicionalne zabave, kao što su folkori, koncerti, ribarske feštice i slično. Duž obale nalaze se raznovrsne plaže (Punta Rožica, Škaljica, Lipauska, Šulterova, Punta...)⁵

2 Takvi su spomenici: crkva sv. Roka, crkva Svih svetih, crkva rođenja sv. Ivana Krstitelja, crkva Uznesenja Blaženje djevice Marije i crkva Mučeništva sv. Ivana Krstitelja.

3 (http://www.tzo-bibinje.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=107&Itemid=183&lang=hr)

4 (<http://www.zadra.hr/wp-content/uploads/2013/01/GP-razvoja-turizma-Zadarske-zupanije-FINAL-svibanj-2014.pdf>)

5 (http://www.tzo-bibinje.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=107&Itemid=183&lang=hr)

2. Ciljevi i svrha

Cilj je ovog istraživanja ispitati mišljenja mještana Bibinja o razvoju turizma i njegovu utjecaju na okoliš u mjestu, te na temelju toga utvrditi je li moguće u Bibinju primijeniti koncept održivog razvoja i koje su moguće prepreke takvom razvoju.

Svrha je ovog istraživanja potaknuti buduća izučavanja ovog tipa.

3. Teorijska koncepcija rada

U današnjem društvu *održivi razvoj* sve je aktualnija tema. Održivi razvoj podrazumijeva „razvoj u kojemu dominira ideja održivosti, a koji pronalazi ravnotežu između *ekonomske* učinkovitosti, *socijalne* kohezije i *ekološke* stabilnosti“ (Cifrić, 2012: 269). Upravo je održivi razvoj jedina mogućnost za rješavanje ekoloških problema koji stvaraju ekološku krizu, koja je jedan od najvećih problema današnjeg svijeta. Ekološki problemi podrazumijevaju bilo kakve promjene u fizičkom okolišu do kojih je došlo zbog ljudskih aktivnosti koje narušavaju to stanje što nije prihvatljivo prema ekološkim normama (Črnjar, 2002, prema Afrić, 2002). Čovjek sve više svojim aktivnostima uništava prirodu koja ga okružuje. Planiranje razvoja turizma u budućnosti trebalo bi se usklađivati s načelima održivosti. Smolčić Jurdana (2005) iznosi četiri glavna načela održivog razvoja. To su: ekološka održivost, socio-kulturna održivost, ekonomska održivost i tehnološka održivost. „Koncept održivog razvoja upućuje na ograničavanje, samodovoljnost, poštivanje prirodnih ograničenja i ravnoteža“ (Čaldarović, 1993: 420). Često se svodi na samo jedno od ovih načela, a to je načelo ekološke održivosti koja podrazumijeva zaštitu *čovjekove okoline*, a za koju pak Vukonić (2001: 58) kaže da je to „prirodna okolina u kojoj čovjek djeluje i živi; okolina koja se mijenja društvenom modifikacijom užeg i šireg prostora; čovjekovo mjesto u biosferi i njegov odnos prema njezinim pojedinim dijelovima“. Ekološka održivost ima veliku važnost upravo zbog činjenice da onečišćenje okoliša postaje globalna prijetnja cijelom

čovječanstvu. No ostvarivanje održivog razvoja nije dovoljno gledati s aspekta ekološkog načela, već je potrebno uzeti u obzir sva načela podjednako (Smolčić Jurdana, 2005). Afrić (2002) kao jedan od najvažnijih uzroka ekoloških problema navodi turizam. Smatra da se treba razviti ekološka svijest koju definira kao društvenu svijest koja se javlja s industrijskim razvojem, odnosno vidi je kao želju da se industrijski razvoj uskladi s mogućnostima okoliša. Vukonić (1987) na turizam gleda kao jedan od faktora koji utječe na preobražaj prostora odnosno okoliša. „Preobražaj prostora pod utjecajem čovjeka logična je posljedica što za vrijeme provođenja svih vrsta i oblika turističke dokolice dolaze do najneposrednijih i tijesnih dodira i višestrukih odnosa između čovjeka i novog ambijenta“ (Vukonić, 1987: 40). Kao najveće probleme koji utječu na preobražaj prostora pod utjecajem turizma, navodi gradnju prometnica, smještaja i drugih kapaciteta te sam *turistički promet* koji predstavlja dinamičku komponentu (Vukonić, 1987). „Turistički promet, dakle fizičko kretanje mase turističkih posjetilaca, čini dinamičku komponentu ovog preobražaja. Ta dinamička komponenta ima u cjelini strukturno, prostorno i sezonsko obilježje“ (Vukonić, 1987: 43). Turizam u prostor donosi pozitivne i negativne utjecaje, pa se tako može gledati i na posljedice razvoja turizma. Neki od načina utjecaja turizma na prostor su: čuvanje prostora, degradiranje prostora, kreiranje vlastitog prostora, valoriziranje prostor, banaliziranje prostor, zaslužnost za svijesnost problema prostora (Baud-Bovy, 1971, prema Vukonić, 1987).

Održivi razvoj turizma za cilj ima odgovorno planiranje prostora te očuvanje lokalnih kulturnih vrijednosti. Takav turizam trebao bi upravljati resursima na način da zadovolji sve socijalne, ekonomske, zaštitarske potrebe te da, s druge strane, očuva ekološke, biološke i kulturne raznolikosti (Jeličić, Petrović, Sunara, 2013). „Turistički resursi jesu prirodna ili antropogena dobra koja se mogu gospodarski iskoristiti (valorizirati)“ (Čavlek, Vukonić, 2011: 403).

Republika Hrvatska dosta se rano (70-ih godina prošlog stoljeća) počela uključivati u svjetske i europske procese dogovora o održivom razvoju. Godine 1992., u Rio de Janeiru donesena je „Deklaracija o zaštiti okoliša“ kojoj se Hrvatska priključila i time se opredijelila za održivi razvoj. Ključni strateški dokument u Hrvatskoj koji usmjerava socijalni i gospodarski razvoj te zaštitu okoliša prema održivom razvoju jest „Prijedlog Strategije održivog razvoja Republike Hrvatske do 2020. godine“ (Jeličić, Petrović, Sunara, 2013).

Neka od dosadašnjih istraživanja o utjecaju turizma na okoliš pokazala su sljedeće: istraživanjem koje je provedeno na Dugom otoku 2011. godine htjela se utvrditi percepcija stanovnika i turista o turizmu tog otoka. Metoda koja se koristila bila je anketiranje. Rezultati

su pokazali da su stavovi stanovnika i turista slični. I turisti i stanovnici zalažu se za otvaranje seljačkih domaćinstava s domaćom ponudom, izgradnju šetnica, dok se, s druge strane, protive izgradnji većih turističkih objekata kao što su hoteli, noćni klubovi, kockarnice, apartmani i slično. 72,7% stanovništva i 65,4% turista opredijelilo se za razvoj turizma prema načelima održivog razvoja (Bakija, Bulić, 2013).

U istraživanju koje je provedeno 2005. godine na otoku Visu ispitano je 212 turista. Koristila se metoda anketiranja. Rezultati su pokazali da turisti iznimno cijene ekološke komponente, tradiciju i kulturne karakteristike tog otoka. 62% ispitanika cijeni mogućnosti odmora, tišinu, dok njih 45% ističe čistoću mora i plaža kao najveću karakteristiku (Vidučić, 2007). Vidučić (2007) smatra da se otočni turizam treba održavati upravo na tim komponentama. Zbog sve većeg bijega turista od masovnog turizma, u potrazi za mirom i tišinom, turizam u Hrvatskoj ima veliku prednost jer Hrvatsko primorje i otoci odlikuju očuvanim odnosom između prirode i stanovništva.

U navedenim istraživanjima moglo se vidjeti kako se naglašavaju pozitivne i negativne komponente turizma. Upravo time možemo vidjeti da postoji ekološka svijest kako kod stanovništva tako i kod turista. Iako postoji svijest o negativnim posljedicama turizma, naglašavaju se njegove pozitivne strane, što stvara jednu lijepu i pozitivnu sliku te približava razvoj turizma održivom razvoju.

4. Istraživačka pitanja

1. Opisati turizam u Bibinju
2. Opisati utjecaj razvoja turizma na kvalitetu života mještana Bibinja
3. Opisati utjecaj razvoja turizma na okoliš u Bibinju
4. Opisati zadovoljstvo mještana životom u Bibinju

5. Metodologija

U istraživanju, da bi se prikupili podaci na što adekvatniji način, ključan je izbor metoda za pravilno prikupljanje podataka. Milas (2005: 3) tako za metodologiju kaže da je „ključna

za razumijevanje složenog procesa empirijskih istraživanja, nudeći istodobno, što je čak važnije, podlogu za kritičnost, ne samo prema neznanstvenim već i prema znanstvenim metodama“. U ovom istraživanju cilj je bio ispitati mišljenja stanovnika Bibinja o razvoju turizma u tom mjestu i njegovu utjecaju na okoliš. Stoga je korištena kvalitativna metoda polustrukturiranog intervjua. Na početku istraživanja izrađen je protokol koji je sadržavao pitanja kojima se nastojalo ispitati turizam u Bibinjama i njegova usklađenost s održivim razvojem. Provedeno je 6 polustrukturiranih intervjua u kojima– iako im se dopušta slobodno odgovarati na svako postavljeno pitanje – ipak svi intervjuirani unutar istraživanja odgovoraju isto na ista pitanja (Petrić, 2015). Postavljena pitanja bila su otvorenog tipa te su sugovornici mogli slobodno odgovarati na pitanja i otvarati teme. Metoda polustrukturiranog intervjua je prikladna jer se svim sugovornicima/ama postavljaju ista pitanja te oni imaju slobodu pri odgovaranju na ta pitanja. Polustrukturirani intervjui se koristi kada se želi dobiti uvid u iskustva, mišljenja i percepcije određene populacije. S obzirom na to da su se stekle spoznaje o istraživanoj temi, želi se dobiti što bolji i potpuniji odgovor (Petrić, 2015).

Istraživanje je provedeno u Bibinju, u vremenskom razdoblju između ožujka 2016. godine i lipnja 2016. godine. Uzorak je namjeran te pomno odabran. U istraživanju je sudjelovalo 6 osoba: 4 žene i 2 muškarca. Pri odabiru uzorka vodilo se računa o tome da su sugovornici/e mještani Bibinja sa stalnim prebivalištem u mjestu. Također, vodilo se računa o tome da se ispitaju eksperti (koji rade u Turističkoj zajednici Bibinje i Općini Bibinje) i mještani koji se bave turizmom, u slučaju da se odgovori razlikuju. Tako su u ispitivanju sudjelovala 3 eksperta i 3 mještanke koje se bave turizmom. Također, svi sugovornici/e imaju prihode od turizma.

Intervju se sastojao od 29 pitanja otvorenog tipa. 23 pitanja bila su zajednička, što znači da su svi sugovornici/e odgovarali na njih. 3 specifična pitanja odnosila su se na sugovornike/ce koji su mještani Bibinja i bave se turizmom te 3 specifična pitanja koja su se odnosila na eksperte. Tijekom 3 intervjua vodile su se bilješke, a 3 su intervjua snimana. Intervjui su u prosjeku trajali od trideset do četrdeset minuta. Svaki sugovornik/ca izabrao je svoju lokaciju za provođenja intervjua. Prije provedbe intervjua svakom sugovorniku/ici objašnjena je svrha istraživanja. Dodijeljena im je obavijest o istraživanju te je potpisana suglasnost o istraživanju. Svaki intervjui najprije je transkribirala istraživačica koja ga je provela tehnikom *verbatim*, odnosno doslovnog navođenja riječi. Zvukovni zapisi, bilješke kao i njihove transkripcije na raspolaganju su isključivo istraživačici koja je provela intervjui.

Radi osiguravanja anonimnosti sugovornika/ica u izvještaju, dodijeljeni su im šifrirani nazivi. Šifrirane se nazive nadalje koristilo u prikazivanju podataka i raspravi.

Nakon transkribiranja prikupljenih podataka rađeno je kodiranje. U rezultatima istraživanja prikazat će se pet tema koje su dobivene analiziranjem podataka. Teme koje su dobivene analizom jesu: turizam u Bibinju, utjecaj turizma na kvalitetu života u Bibinju, utjecaj turizma na okoliš, zadovoljstvo životom te turizam nekoć i danas. U daljnjem radu prikazati će se rezultati istraživanja.

6. Rezultati istraživanja i rasprava

6.1. Turizam u Bibinju

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati utjecaj turizma na različite komponente, od života u tom mjestu do okoliša i same održivosti turizma. Interpretaciju podataka najbolje bi bilo započeti opisom turizma u Bibinju iz perspektive mještana. Na samom početku intervjua svakom od sugovornika/ica postavljeno je jednako pitanje, u kojem se od njih tražilo da opišu Bibinje po svome viđenju. Nakon interpretacije dobivenih podataka bazirat ćemo se na usporedbu podataka koji su dobiveni od mještana koji se bave turizmom i eksperata.

Sugovornici/e su svoje mjesto opisali kao bogato mjesto s puno mogućnosti i prirodnih ljepota, no nedovoljno iskorištenih. Neki od sugovornika/ica naglašavali su i opisivali svoje mjesto kao vrlo lijepo mjesto kojem ništa ne nedostaje, dok su neki naglašavali da u Bibinju ipak nedostaje dosta sadržaja koji bi ga upotpunili. Svi sugovornici/e opisali su Bibinje kao mirno mjesto, idealno za obiteljski turizam, s prelijepim plažama.

Malo mjesto pokraj Zadra (razmišlja) koje posjeduje mnoge stare znamenitosti i puno je povijesnih obilježja. Jezgra starog sela (razmišlja) koje se proširilo sa lijeve i desne strane i pretvorilo u prekrasan mali Dalmatinski biser. (S_1; 2-4)

Bibinje je obalno mjesto koje se nalazi nedaleko od Zadra. Ljudi su se bavili zemljoradnjom i ribarstvom, a zadnjih godina su se fokusirali na turizam i ugostiteljstvo, poznati po gostoprimstvu i srdačnosti. (S_4; 2-4)

Na pitanja vezana uz ponudu koju Bibinje nudi turistima bilo je raznolikih odgovora. Neki su naglašavali da je ponuda potpuna, da ništa ne nedostaje, dok su, s druge strane, neki naglašavali da Bibinju fali još puno toga. Svi su sugovornici/e jednako opisali je smještajna ponuda, za koju smatraju da se iz sezone u sezonu sve više povećava i da je sve bolja.

Fantastično, prevladavaju zvijezdice 2-3. Apartmani svaku sezonu niču, ima ih od magistrale pa sve do mora. Svi su se počeli baviti turizmom, više se ne bave poljoprivredom... (S_2; 26-28)

Dio sugovornika/ica je naglašavao da se danas u Bibinjama sigurno oko 95% ljudi bavi turizmom. Svaka kuća izgradila je apartmane, što doprinosi ljepšem izgledu toga mjesta, ali najveći je problem što je broj turista ostao isti, a kapaciteti su se povećali te, se mještani moraju namučiti da bi privukli turista da dođe k njima.

Od kapaciteta ima viška i događa se već sad da ljudi kukaju da nemaju turista, nisam popunjen. Naravno kad se to sve raspršilo. (S_5; 58-59)

Kao najveći nedostatak u tom mjestu, svi sugovornici/e naveli su hotel.

Definitivno, ono što nam fali su hoteli, eli. Hoteli za sobom vuču sve. Dodatno i ponudu. Što se tiče potražnje veće, više ti gostiju dođe kad imaš jedan hotel i lakše ti je onda organizirat, staviti jedan Aqua park, na primjer, na plažu, kad znaš da ti je tu hotel blizu... (S_3; 100-102)

A smještaja ima, mislim da se danas priko 95% ljudi u mistu bavi turizmom. Aj kuće i okućnice su se bar dotjerale sad. Al fali nam hotel, o tome ne tribamo ni pričat. Evo nedavno smo tili dovest neki aqua park i neće niko. Kažu da im se to neće isplatit, jer nema hotela. (S_6; 19-21)

Sugovornica_5 naglasila je kako je veliki nedostatak u smještajnom kapacitetu i taj što u Bibinju nema ponuda pansiona, polupansiona i slično. Gosti znaju tražiti sobu s doručkom, a toga u ponudi nema.

Žalosno je recimo, što mene smeta, u našem mistu nema ponude pansiona i polupansiona i doručka. Svi su se bazirali na apartmane. Dođe ti čovik traži sobu s doručkom, mi ga

nemamo di poslati. Svak sebe gleda i neće niko, što će se on zafrkavati oko doručka. (S_5; 193-196)

Plaže su opisali kao vrlo lijepe, rasprostranjene (oko tri i pol kilometra), no veliki je nedostatak manjak sadržaja na plažama. Sugovornici/e su navodili kako nedostaju jet ski, ljljjačke i neki sadržaji za djecu te da bi to trebalo upotpuniti. Također, jedan od nedostataka koji je bio naveden jesu plaže za pse, a to se vrlo često traži. Rješenje tih nedostataka vide u davanju koncesija za određene plaže te da osoba koja dobije koncesiju bude zadužena za određenu plažu i sadržaje na njoj.

U Bibinjama ih je jako jako mnogo, pa se ja ne bi požalila na niti jednu javnu plažu. Evo navest ću jedno, nemamo sređenu plažu za pse. Eto, jedino to mi je neki nedostatak. (S_1; 18-20)

Imamo fantastične plaže, ali bi ih trebalo dotjerati...više wc-a i tuševa... More je čisto. Duž cijelog mjesta se nalaze predivne plaže. Ali, mislim da fali više ponude, npr. Aqua park. Treba malo srediti naše lijepe plaže. Možda napraviti wc-e, ali prave. Također bi trebalo našim obrtnicima dati koncesije, da popune plaže u sezoni, raznim štandovima, palačinke, krafne, sladoledi, fast food i slično. (S_2; 10-14)

Sugovornica_5 je kao veliki nedostatak vezano uz plaže navela je to što plaže u predsezoni još uvijek ne budu sređene. Smatra da se tako ne pruža lijepa slika gostu o Bibinju te da mještani sami sebi skraćuju trajanje sezone.

Evo recimo, mene sad smeta, mi smo znali do 1.6. poravnati sve plaže, da budu spremne za kupaće. Sad to još uvik nije napravljeno. (S_5; 47-48)

Kulturna ponuda nije pretjerano raznolika, većinom su to malene crkvice i stara jezgra. Ponuda restorana iz godine se u godinu poboljšava te vezano uz to nije bilo naglašavanja nekih pretjeranih nedostataka. Neki sugovornici/e su navodili da je možda nedostatak taj što se slabo nudi domaća, autohtona hrana, a mogućnosti za to ima.

Ponuda se amo reći nazad par godina poboljšala, u odnosu na prije. Ali, mi još uvik nemamo restoran koji će recimo gostu koji će doći u predsezoni i u podsezoni kad nisu gužve, recimo ponuditi jedan dobar meni ili domaće specijalitete ili našu autohtonu kuhinju. (S_5; 64-67)

A ponuda je ok, al ono, moglo bi puno bolje. Domaća hrana se ne nudi, nema one naše autohtone kuhinje, a na tome bi definitivno trebalo poraditi. A što ćeš, kad se svak usmjeria na sebe i nema zajedništva i slično. Mi organiziramo sastanke, di se pojavi jedan ugostitelj... i što ćeš ti onda...izgubiš volju za raditi išta. (S_6; 14-17)

Zabava tijekom sezone iz godine se u godine poboljšava te je naglasak na ribarskim fešticama, klapskim večerima i slično.

Na pitanje što misle što najviše turiste privlači da dođu u njihovo mjesto, većinom su se naglašavali: mir, tišina, prirodna ljepota, plaže te blizina gradu Zadru. Navodili su da je Bibinju blizina grada najveća prednost jer turisti često misle da je Bibinje predgrađe Zadra i to povećava atraktivnost samog mjesta. Također, neki su naglašavali kao veliku prednost koja privlači turiste da dođu u Bibinje samu gostoljubivost mještana pa tako Sugovornica_5 opisuje:

Pa ja mislim da ih na jedan način pristupačnost, sloboda, gostoljubivost domaćina. Jer, koliko ja znam iz svog iskustva, ima ljudi koji imaju toliku slobodu da kažu turistu ajde uberi sam papriku u vrtu, natoći sam vina u podrumu, od toga to počima. To njega iznenadi ugodno... (S_5; 83-86)

Posljednje pitanje koje je bilo vezano uz opisivanje turizma u Bibinju, odnosilo se na nedostatke u tom mjestu, odnosno što bi još trebalo turistima ponuditi da bi se turizam poboljšao. Sugovornici/e su tu odgovarali raznoliko, neki više kritično, neki manje. Neki su navodili nadopunjavanje plaža, poboljšanje zabave, igrališta za djecu. Sugovornik_3, Sugovornica_5 i Sugovornik_6, kao eksperti, malo više gledaju na to i više problema videu vezi s tim. Tako su navodili da je veliki problem nesuradnja kako između mještana tako i između Turističke zajednice i Općine. U današnje vrijeme svatko se počeo boriti za sebe i nema kolektivnog rada da se zajedno poboljša ponuda u mjestu. Također, naglasili su problem mještana s nečim „novim“ te da su dosta kritični kada se u mjesto uvedu neke novine.

Gle, uvik može bolje...to uvik kažem. Imamo potencijala i možemo puno više ponude stvoriti, al kažem to je veliki i zahtjevan posa i triba vrimena da ljudi prihvatu nešto novo, kako u svemu tako i u turizmu. (S_3;145-147)

Pa ovako, gledano iz moje perspektive i iz mog iskustva, mislim da Bibinjama fali još dosta toga, zato što ovaj....aaaa... fali mu više uređenja, ušminkavanja, po meni kad odem u neke druge destinacije pa vidim kako su uređene okućnice, vrtovi, kako su

uređeni sami apartmani. Znači Bibinjama nešto fali, a fali, recimo i te javne površine koje nisu dovoljno uređene, po mome, uvijek fali tog zelenila, fali cvića, fali onako točno šminke fali mistu e. (S_5; 3-8)

Iz odgovora sugovornika/ica o turizmu u Bibinjama, moglo se vidjeti, unatoč opisivanju Bibinja kao lijepog mjesta, s raznim adutima, da ima velike nedostatke kada je riječ o ponudi koja se pruža turistima. Mještani koji se bave turizmom naglašavali su više pozitivne strane turizma i ponude, no s naglaskom na to da bi ponude također trebalo nadopuniti i da sadržaja nedostaje. S druge strane eksperti koji rade u Turističkoj zajednici i Općini bili su kritičniji glede toga i zapravo navodili stvarne probleme s kojima se suočavaju, od neugodnosti s turistima- jer im ponekad nemaju što ponuditi- do neugodnosti s mještanima koji teško prihvaćaju novine i ne žele pretjerano surađivati i očekuju da cijeli posao obave Turistička zajednica, Općina Bibinje te Komunalno poduzeće. No iako su navedeni nedostaci u ponudi, Bibinje ima brojne prednosti: od prirodnih ljepota pa do blizine gradu Zadru. Također, kako su i sami sugovornici/e navodili, ponuda je iz godine u godinu sve bolja i, bez obzira što nedostaci postoje, na njima se radi.

6.2. Utjecaj turizma na kvalitetu života u Bibinju

Turizam ima značajan utjecaj na kvalitetu života kako u Bibinju tako i u ostalim mjestima. Sugovornici/e su u većini slučajeva naglašavali pozitivan utjecaj, ponajprije kada je riječ o financijama. Svi su se počeli baviti turizmom jer se turizmom može zaraditi. No postavlja se pitanje je li stvarno moguće živjeti od turizma. Sugovornik_3 daje jasan odgovor na to pitanje:

Ma kakvi, ne! Ka što sam reka, mi smo ode usmjereni na kratkoročno i to je problem. Napuniš se nešto misec, dva i to je to. Tribala bi biti suradnja između nas i mještana, al to je jako teško. Težak mentalitet ode prevladava. (S_3; 128-130)

Osim zarade turizmom, gleda se i kulturni aspekt turizma, odnosno, kako sugovornici/e navode, turizmom se upoznaju razne kulture, što ima iznimno pozitivan utjecaj. Tako Sugovornica_4 navodi:

Naravno da pozitivno utječe, kako financijski tako i kulturno. Ljudi dođu u priliku upoznati ljude i kulture iz svih dijelova svijeta. (S_4; 49-50)

Sugovornica_5 osvrnula se na drugi utjecaj turizma, odnosno, kako je opisala, turizam nije samo „prodaja soba“, već se kroz turizam mogu prodavati i ostali sadržaji. Tu se otvara pitanje usklađenosti turizma s ostalim djelatnostima u Bibinjama. Sugovornica_1 vidi dobru usklađenost između turizma i ostalih djelatnosti pa navodi:

Razvijaju se grane podjednako u svim sferama i međusobno se nadopunjuju. Na primjer, restorani, domaća spiza se nudi turistima i slično. (S_1; 89-90)

S druge strane neki od sugovornika/ica smatraju da ne postoji usklađenost između djelatnosti, već su one postale sve više zakinute i ljudi se više ne bave ni poljoprivredom ni ribolovom, što je nekoć dominiralo u tom mjestu. Navode da Bibinje ima veliki potencijal za razvoj poljoprivrede i ribolova zajedno s turizmom te, kako jedan od eksperta navodi, to im je u planu i pokrenuti.

Turizam nam je jedini osta. Mislim da Lidl i Kaufland još ubace u ponudu apartmane, onda bi bili gotovi (smijeh). Nema više poljoprivrede, to je postalo neisplativo, kad nam je sve na dohvat ruke u diskontima. Svi su se okrenuli turizmu... (S_2; 67-69)

Ribolov ne toliko, poljoprivreda da, od toga živu, prehranu se. Moj je cilj dok sam tu spojiti nekako ruralni turizam, znači imamo gori bibinjsko polje, tu sad gradimo gori biciklističke staze pribijaju se pristupni putovi... (S_3; 113-115)

Ne toliko koliko bi treba, recimo mi nemamo ni jedan službeni OPG. A imamo kapaciteta. Mogli bi gori u polju poljoprivredu razviti. Možeš prodati ulje, vino, kumidor, med. Ide se prema tome, al eto. Svi mogu živiti od toga. Pa iako se ne baviš s turizmom, možeš prodati razne sadržaje. (S_5; 111-114)

Iz priloženih odgovora može se vidjeti da turizam ima pozitivan utjecaj na kvalitetu života u Bibinju. Mještani koji se bave turizmom i eksperti imali su slične odgovore kad je o tome riječ te su navodili da turizam ima najveći utjecaj u području financija. Također, eksperti su dodatno isticali važnost usklađivanja turizma s ostalim djelatnostima jer zapravo ta usklađenost može pridonijeti još boljem razvoju turizma u Bibinjama.

6.3. Utjecaj turizma na okoliš

Pitanjima koja su se odnosila na održivi razvoj, očuvanje okoliša i utjecaj turizma na okoliš, htjelo se vidjeti koliko su zapravo mještani upoznati s tim pojmovima i što oni misle koliko to funkcionira u njihovom mjestu. Zanimljiv podatak je taj što su sugovornici/e navodili da su zapravo najveći problem sami mještani Bibinja i da oni sami onečišćuju svoje okruženje i okoliš. Kako je već navedeno u prethodnoj interpretaciji, suradnja između mještana i eksperata vrlo je loša, što rezultira neusklađenosti glede toga. Tako su navodili primjere gdje ljudi otpad bacaju u šumu, i koliko god se to čistilo, oni to iznova čine. Također, naveden je i primjer gdje ljudi ne žele čistiti ispred vlastitog dvorišta jer smatraju da je to posao Turističke zajednice, ili Općine, ili Komunalnog poduzeća.

Mislim da smo mi gori! Ne znam kako bi turisti onečišćavali. Mi smo problem i oni koji to trebaju nadzirati. Ja ne znam s čim se oni bave. Slabo nam je organiziran otpad, reciklaža je loša. Mislim da treba početi prvo od vrha da bi se ti problemi riješili. Planova ima dobrih, ali su realizacije jako loše. Stavljaju se kontejneri za različiti otpad, da bi se na kraju opet sve ubacilo u jedan kamion. Čemu svrha? (S_2; 73-77)

...Imamo predivnu šumu koja je neiskorištena, nažalost je pretrpana smećem, umjesto da se napravi šetnica kroz šumu. To bi bilo predivno. (S_2; 35-37)

...Al uvijek se nađe, znaš, da ti bude ljudi svog mentaliteta di ti ljudi namjerno radu dišpete i onda, znaš onda. Konkretno, evo prošlo lito kad je bilo doli u starom selu, jedan je namjerno nešto pobaca smeće i vani ostavlja. Mi nismo namjerno tili kupiti, jer kad si već takav, kad radiš dišete, nek ti stoji i smrdi. I onda se posli skupilo, za dobrobit svih... (S_3;66-69)

Osim problema vezanih uz mještane, koji su nezainteresirani za bilo kakvu suradnju, problem se i vidi i u samim institucijama koje su zadužene za to. Očekuje se da postoji suradnja između Turističke zajednice, Općine i Komunalnog poduzeća te da oni rješavaju te probleme i da motiviraju mještane da se aktivno uključe u održavanje vlastitog mjesta.

Sugovornici/e su navodili da su veliki problem i financijska sredstva s kojima se raspolaže te da se pokušava održati očuvanje okoliša i sklad između okoliša i društva koliko je to moguće.

...Ali, i dalje nama ljudi dolaze tu i kažu nije sređeno ovo, treba ono. Vidimo mi sami neke stvari. I onda mi tu u kordinaciji sa općinom i sa komunalnim poduzećem iskordiniramo, imamo sastanke i iskordiniramo te stvari koje treba, u skladu sa financijskim mogućnostima, aa ovoga, što se tiče pogotovo zaštite okoliša i toga odraditi... (S_3; 57-60)

Mislim da ne! Jer kažem, ako je općini problem ofarbati jedan most, onda mislim da se ne trude oko održavanja i očuvanja okoliša... (S_5; 142-143)

Akcije koje doprinose očuvanju okoliša u Bibinju ima jako malo. Mještani su zainteresirani za to, neki su i sudjelovali, no ima ih u nedovoljan broj. Navodili su dvije akcije čišćenja: akciju čišćenja polja i podmorja. Smatraju da je najveći problem što institucije ne organiziraju nikakve akcije, već i te dvije što postoje nastale su inicijativom mještana, iz čega se može vidjeti da postoji svijest o održavanju okoliša, unatoč tome što mještani sami onečišćuju svoj okoliš.

Koliko ja znam jedino nešto je pokretala škola i mismo davnih godina, jedino što znam sad da pokreće ronilački klub, organiziraju čišćenje podmorja. (S_5; 130-131)

Na pitanje koliko turizam utječe na sam okoliš sugovornici/e nisu imali neko negativno viđenje i smatraju da turizam ne onečišćuje toliko okoliš, već kako je prethodno navedeno, sami ljudi koji žive tu. Sugovornica_5 i Sugovornik_6 isticali su se i kad je riječ o tome smatraju da turizam veoma utječe na okoliš jer u mjestu gdje inače živi oko 4 000 stanovnika u samoj sezoni bude preko 10 000 ljudi. Tako navode:

Ima puno nedostataka, jako puno utječe pogotovo kad se radi o krupnom otpadu, recimo mi nemamo određene dane kad se vozi krupni otpad... (S_5; 121-122) ...Znači turizam utječe na okoliš, jer u jednom trenu, kažem, zna biti 10ak tisuća ljudi u mistu i naravno da ti ljudi ostavu tog smeća. Najviše me smeta kad vidim oko kante još smeća i onda onaj koji to vozi iz inata neće to odveze. Kako ne utječe itekako utječe. (S_5; 125-128)

Pa utječe, kako ne. Samim time što se broj ljudi u mistu u sezoni značajno povećava. Otpad je veliki problem, koliko se god pokušava to sredit, problem je što to nije sređeno ni na razini županije. Krupni otpad nam je veliki problem i to što ljudi ode imaju običaj to

bacat di god uvate. S druge strane, koliko se smještajnih kapaciteta u zadnje vrime izgradilo, koliko je šuma posičeno radi toga. To je dovoljan primjer. (S_6; 30-34)

Sugovornica_1 osvrnula se na moguće probleme onečišćenja u budućnosti, zbog izgradnje Marine Dalmacije i luke Gaženica. Smatra da bi to moglo znatno onečistiti more ako se ne riješi problem pražnjenja kruzera prije ulaska u luku.

...evo dvije godine dolaze kruzeri i veliki brodovi,aaaa zakonom RH o zaštiti okoliša nije riješeno pražnjenje kruzera prije ulaska u luku. Ja bi to naglasila kao veliki problem koji nas čeka u skoro vrijeme, ako se to ne regulira zakonom ili ne riješi. Drugo, sa lijeve strane Bibinja je jedna među najvećim marinama na Jadranu koja isto doprinosi onečišćenju mora... (S_1; 25-29)

Također, neki sugovornici/e navodili su aktualan problem u samom centru Bibinja, a to je uvala Jaz, koja je iz dana u dan sve zagađenija. Eksperti su pokušali objasniti razlog nastajanja tog onečišćenja, ali i način na koji se to pokušava spriječiti.

Nedovoljna cirkulacija! Znači otkad su se izgradili oni muli za brodove, ona marina, zatvorila se uvala i nema dovoljno cirkulacije zraka i talože se alge i svašta. (S_5; 157-158)

...Imali smo tamo uvalu Jaz, pa se spušta doli oseka, to ti bude katastrofa, ono. To ti se recimo, svaki dan čisti, odma natašte...(S_3; 74-75) ...A dobro, sad se tu i ta kanalizacija radi... (S_3; 77)

Sugovornici/e većinom nisu naglašavali negativne posljedice turizma na okoliš, već su više naglašavali problem samih ljudi koji žive tu. Iako se radi na održavanju okoliša, mještane se ne potiče pretjerano na neke radne akcije i ne angažira ih se. Eksperti su bili ponešto kritičniji i navodili da koliko god postoji problem onečišćenja od strane mještana, turisti utječu na onečišćenje okoliša samim time što se broj ljudi u mjestu u sezoni znatno povećava. Kao velik problem za budućnost vide izgradnju luke i marine te smatraju da bi to moglo utjecati na kvalitetu mora. Eksperti navode da pokušavaju mjesto držati u skladu s održivosti time što ga uređuju, ozelenjuju, izgrađuju kanalizacije, kako bi mjesto i estetski procvatilo, ali i uspješno funkcioniralo tijekom sezone.

6.4. Zadovoljstvo životom

Sugovornici/e su život u Bibinju opisali kao miran i lagodan. Neki na to gledaju kao prednost, dok neki smatraju da to zna biti dosadno. Da bi se vidjelo koliko stvarno mogućnosti Bibinje pruža svojim mještanima, sugovornici/e su upitani da sagledaju to iz perspektive mladih, odnosno koliko oni imaju mogućnosti za napredovanje. Neki sugovornici/e su navodili da imaju mogućnosti, samim time što se Bibinje nalazi pokraj Zadra, pa im je sve blizu, utjecaj luke Gaženica i Marine Dalmacije, koje su omogućile da se poveća broj radnih mjesta te mladi imaju veću mogućnosti.

Otvaranjem i uređenjem marine u Bibinjama se otvaraju velika radna mjesta s mogućnosti napretka i isto tako luka Gaženica. (S_1; 134-135)

Mislim da imaju. Neposredna blizina grada Zadra, a i sam razvoj Bibinja nude mogućnost lijepog življenja. (S_4; 79-80)

S druge strane eksperti negativnije gledaju na to pitanje i smatraju da mladi zapravo nemaju prevelikih mogućnosti, osim ako ne stvore sami svoj posao ili odrade neki sezonski posao. Misle da Bibinje ima potencijala, ali se nedovoljno u njega ulaže, što rezultira odlaskom mladih za nekim boljim poslom, školovanjem i slično.

Maa, nemaju mladi nikakvih mogućnosti. Mogu se tu i tamo u sezoni zaposliti i ono, dva mjeseca raditi u turizmu ili nešto, al za nekakvo veće napredovanje ili nešto, teško...jako teško. Bibinje ima potencijala, al ga treba početi iskorištavati. Triba puno rada. (S_3; 154-156)

Mogućnosti ako se ne pobrinu da imaju nešto svoje i to u sezoni, mislim da nemaju baš mogućnosti. Nema ništa novo što bi mlade ljude ostavilo, zaposlilo, osim tih apartmana i tog turizma koji traje mjesec dva i to je to. Zabave isto nema baš, dogodi se neka feštica i to je to. Fali, općenito mladim ljudima fali sadržaja da bi se zadržali. (S_5; 180-183)

Može se zaključiti da u Bibinju prevladava miran, ugodan život u kojem vlada zajedništvo. No iako život u Bibinju ima prednosti, veliki nedostatak je taj što ne pruža dovoljno mogućnosti za napredovanje u budućnosti, mladi jako teško mogu razvijati svoj

potencijal. Mještani su skloniji naglašavanju prirodne ljepote Bibinja, blizine grada Zadra, koju gledaju kao veliku prednost, dok eksperti naglašavaju probleme sadržaja koji se pruža u mjestu i nedovoljne iskorištenosti potencijala koje to mjesto ima.

6.5. Turizam nekoć i danas

U usporedbi turizma nekoć i danas sugovornici/e su naglašavali značajne pozitivne promjene. Od smještajnih kapaciteta, restorana, do ponuda koje se pružaju turistima. Unatoč nedostacima koje su navodili, na razvoj turizma kroz povijest gledaju na pozitivan način. Kao ključan faktor u razvoju turizma u Bibinjama navode izgradnju Marine.

Puno se prominilo, nema stagniranje, uvijek se ide prema nećem novom, bolje, ponude se šire i slično. Turizam je zapravo počeo se razvijati kad se Marina počela graditi, znači negdi 70ih godina, tad se počea pojavljivati nautički turizam i malo po malo su se počeli raditi smještajni kapaciteti. Iz dana u dan sve više.evo danas se sigurno 90% ljudi tu bavi turizmom. Nekoć je dominira obiteljski turizam, a danas i sami vidimo da je teško gosta zadržati i tribamo se prilagođavati, promovirati se što više i nuditi im razne ponude. (S_3; 161-166)

Pa velika promjena. Mislim nije se to dogodilo odjednom, neki bum. To je išlo postepeno. Eto, prvo uređenje i izgradnja tih apartmana. Evo sad se i napokon uredila plaža Punta Rožica. Al opet sad neki kažu da je previše betona, nekima se sviđa. Al promjene su se dogodile, recimo izgradnja šetnice, po meni kad je napravljena šetnica i ti otoci s cviče odma je misto dobilo neku draž, čar, sređenost. Mnogi ljudi kažu imate predivnu šetnicu, zalazak sunca, pogled na Zadar. (S_5; 166-171)

Sugovornica_5 prisjetila se samih početaka turizma u Bibinju te kako je to izgledalo:

Al mislim, Bibinje se stvarno razvilo, od nekih 50ih godina kad su počeli dolaziti prvi turisti u bungalove, u kućice koje su bile na plaži. Bila je kuća s menzom, već tad smo imali organizirani smještaj i menzu. Ja kao curica sam radila u toj menzi. I već tad su dolazili prvi gosti Slovenci u te kućice. Organizirano grupe po grupe... (S_5:189-193)

Sugovornici/e, i mještani i eksperti, na razvoj turizma gledaju pozitivno. Turizam je u Bibinju iz godine u godinu napredovao, razvijao se te danas pruža turistima jednu lijepu ponudu.

7. Zaključak

U ovom radu prikazano je istraživanje koje je provedeno u Bibinju, gdje su se mještani ispitivali o održivom razvoju turizma, odnosno o turizmu u Bibinju, njegovu utjecaju na same mještane i na okoliš. Turizam u Bibinju opisan je kao pozitivan s jedne strane, jer iz godine u godinu napreduje, ali s druge strane kao negativan jer još uvijek ima brojne nedostatke na kojima treba raditi. Utjecaj turizma na kvalitetu života u Bibinju vidi se pozitivno te se smatra da mještani imaju više prednosti, u odnosu na negativne učinke turizma. Pozitivnim se ocjenjuje gospodarski napredak mjesta koji lokalnom stanovništvu osigurava ekonomsku dobit, a mladim ljudima ostanak u Bibinju. Kao problem vidi se usmjerenost isključivo na turizam, što rezultira zanemarivanjem ostalih tradicionalnih djelatnosti, kao što su poljoprivreda i ribarstvo. To dovodi do takozvanog monokulturnog razvoja. Utjecaj je turizma na okoliš vidljiv, no više iz perspektive eksperata koji se suočavaju svakodnevno s problemima održivosti. Na održivom se razvoju radi, no postoje veliki problem i nedostaci zbog kojih održivost i nije toliko uspješna koliko bi se htjelo. Kao najveći problem navodi se otpad, kojeg u sezoni ima znatno više, smještajni kapaciteti koji se izgrađuju sve više i više, što dovodi do siječe šuma. Također, naglašava se problem marine i luke Gaženica, u kojima još nisu riješena pitanja važna za održivost i očuvanje. To je problem koji bi u budućnosti mogao utjecati na kvalitetu mora u Bibinju. Bibinje je opisano kao mirno mjesto kojem je najveća prednost blizina Zadru, te upravo zbog toga mještani imaju više mogućnosti. U usporedbi turizma nekoć i danas promjena je značajna i vidljiva: od smještajnih kapaciteta pa do ponuda turistima. Ovaj rad može se koristiti u budućnosti kao podloga za ista ili slična istraživanja u Bibinju, uz određene nadopune, kao što je primjerice povećanje uzorka. Dobiveni podaci mogu se koristiti da bi se poboljša ponuda i smanjili negativni učinci turističkog razvoja u budućnosti, kako bi bili zadovoljeni svi aspekti održivosti: ekonomski, ekološki i socijalni.

8. Prilozi

8.1. Suglasnost za sudjelovanje u istraživanju

Suglasnost za sudjelovanje u istraživanju za potrebe završnog rada

Ime sugovornika/ce: _____

Istraživač/ica: _____

1. Pristajem sudjelovati u istraživanju. Obaviješten/a sam o pojedinostima istraživanja i o njima posjedujem odgovarajuće pisane informacije.
2. Ovlašćujem istraživača/icu da koristi podatke dobivene putem intervjua.
3. Potvrđujem da:
  - a) Razumijem da je moje sudjelovanje dobrovoljno i da se mogu povući u bilo koje vrijeme bez navođenja razloga i bez ikakvih posljedica.
  - b) Podaci intervjua bit će korišteni isključivo u svrhu ovog istraživanja.
  - c) Povjerljivost podataka zajamčena mi je prema etičkim pravilima znanstvenog rada.
  - d) Obaviješten/a sam da će intervju biti sniman diktafonom i transkribiran.
  - e) Razumijem da nijedan dio razgovora koji će biti korišten za publikacije neće sadržavati podatke koji bi mogli ukazivati na moj identitet.
  - f) Razumijem da će podaci iz razgovora (transkripti i audio snimke) biti sigurno pohranjeni na primjeren način.

Potpis _____ Potpis: _____

(Sugovornik/ca)

(Istraživač/ica)

Mjesto i datum: _____

8.2. Protokol

Opisati turizam u Bibinjama

1. Opišite mi Bibinje
2. Što Bibinje nudi turistima?
3. Što turiste najviše privlači da dođu u Vaše mjesto?
4. Kakve su plaže? Jesu li čiste, održavane? Treba li ih s čime nadopuniti?
5. Kakva je zabava tijekom sezone?
6. Kakva je ponuda restorana? Nudi li se domaća hrana, domaći proizvodi?
7. Kakva je smještajna ponuda? Što bi se trebalo dodati?
8. Što mislite da nedostaje u Bibinju, a moglo bi poboljšati turizam u Bibinju?
9. Što je lijepo u Bibinju od prirode da privlači turiste?
10. Kakva je ponuda kulturnih i povijesnih znamenitosti?
11. Mislite li da dovoljno ponude pružate turistima?

Opisati utjecaj razvoja turizma na kvalitetu života mještana Bibinja

1. Koliko dugo se bavite turizmom?
2. Koliko ste zadovoljni turizmom u svom mjestu?
3. Kako turizam utječe na mještane Bibinja? Imaju li više pozitivnog ili negativnog od turizma?
4. Kako je turizam u Vašem mjestu usklađen s ostalim djelatnostima (poljoprivreda, ribolov..)?

Opisati utjecaj razvoja turizma na okoliš u Bibinju

1. Kako turizam utječe na okoliš (buka, gužva, otpad...)?
2. Je li moguće postići očuvanje okoliša uz razvoj turizma?
3. Jeste li spremni sudjelovati u nekim akcijama koje doprinose očuvanju okoliša?

4. Znete li što je održivi razvoj?
5. Jeste li spremni izdvojiti neku svotu (npr 3E) dnevno od prihoda za uređenje okoliša?
6. Koliko radite na očuvanju okoliša?
7. Uređuje li se mjesto isključivo pred sezonu (cvijeće..)?
8. Koji su Vam planovi za održavanje sklada između razvoja turizma i očuvanja okoliša?
9. Što mislite je li razvoj turizma u Bibinju u skladu s održivim razvojem? Ako da, navedite primjer, ako ne pojasnite!

Opisati zadovoljstvo mještana životom u Bibinju

1. Kako ste zadovoljni životom u Bibinju?
2. Što su prednosti/nedostaci života u Bibinju?
3. Imaju li mladi dovoljno mogućnosti za život u Bibinju?
4. Možete li usporediti turizam nekoć i danas? Koliko se toga promjenilo?

9. Literatura

Afrić, Kristina (2002). „Ekološka svijest- pretpostavka rješavanja ekoloških problema“, *Ekonomski pregled*, 53 (5-6): 578-594.

Bakija, Vinko, Bulić, Marijana (2013). „Održivi turizam kao razvojna mogućnost na primjeru Dugog otoka“, *Liburna*, 2 (2): 93-122.

Cifrić, Ivan (2012). *Leksikon socijalne ekologije*. Zagreb: Školska knjiga.

Čaldović, Ognjen (1993). „Sociologija i održivi razvoj“, *Socijalna ekologija*, 2 (3): 419-426.

Čavlek, Nevenka, Vukonić, Boris (2001). *Rječnik turizma*. Zagreb: Masmedia.

Čerović, Slobodan (2009). *Strategijski menadžment u turizmu*. Beograd: ČUGURA print.

Haralambos, Michael, Holborn, Martin (2002). *Sociologija*. Zagreb: Golden Marketing.

Jadrešić, Vlatko i dr. (1985). *Turizam zadarskog kraja*. Zadar: „Narodni list“.

Jeličić, Sandra, Petrović, Martina, Sunara, Živana (2013). „Održivi turizam kao konkurentna prednost Republike Hrvatske“, *Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu*, 4 (1): 83-88.

Milas, Goran (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*, Zagreb: Slap.

Petrić, Mirko (2015). Bilješke s predavanja: KMI 6 – Intervju; fokusna grupa (neobjavljeni materijal).

Smolčić, Jurdana, Dora (2005). „Načela održivog razvoja turizma“, u: Vujić, Vidoje (ur.). *Održivi razvoj turizma-problemi i perspektive*, Opatija: Fakultet za turistički i hotelski menadžment Opatija, 15-27.

Šeparović, Aleksandar (2005). *Vela Luka, turizam i zdravstveni turizam*. Vela Luka: Matica hrvatska.

Šimunić, Nino (2010). *Bibinje i okolica*. Zagreb: AKD Zagreb.

Vidučić, Vinko (2007). „Održivi razvoj otočnog turizma Republike Hrvatske“, *Naše more*, 54 (1-2): 42-48.

Vukonić, Boris (1987). *Turizam i razvoj*. Zagreb: Školska knjiga.

<http://www.tzo->

[bibinje.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=107&Itemid=183&lang=](http://www.tzo-bibinje.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=107&Itemid=183&lang=hr)
[hr](http://www.tzo-bibinje.hr) (25.05.2016)

[http://www.zadra.hr/wp-content/uploads/2013/01/GP-razvoja-turizma-Zadarske-](http://www.zadra.hr/wp-content/uploads/2013/01/GP-razvoja-turizma-Zadarske-zupanije-FINAL-svibanj-2014.pdf)
[zupanije-FINAL-svibanj-2014.pdf](http://www.zadra.hr/wp-content/uploads/2013/01/GP-razvoja-turizma-Zadarske-zupanije-FINAL-svibanj-2014.pdf) (25.05.2016)